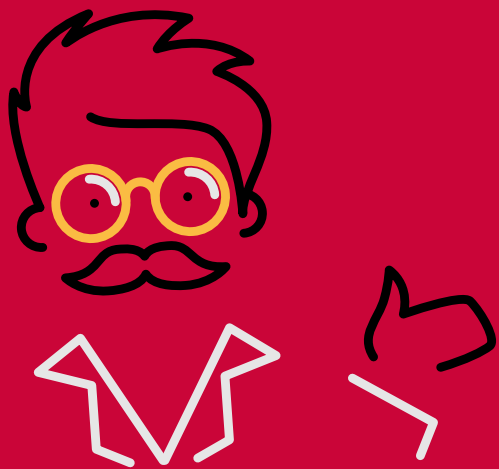

**FORSKER
FORBUNDET**

DEN NORDISKE MODELLEN I ÅTTE PUNKTER

**FORSKER
FORBUNDET**

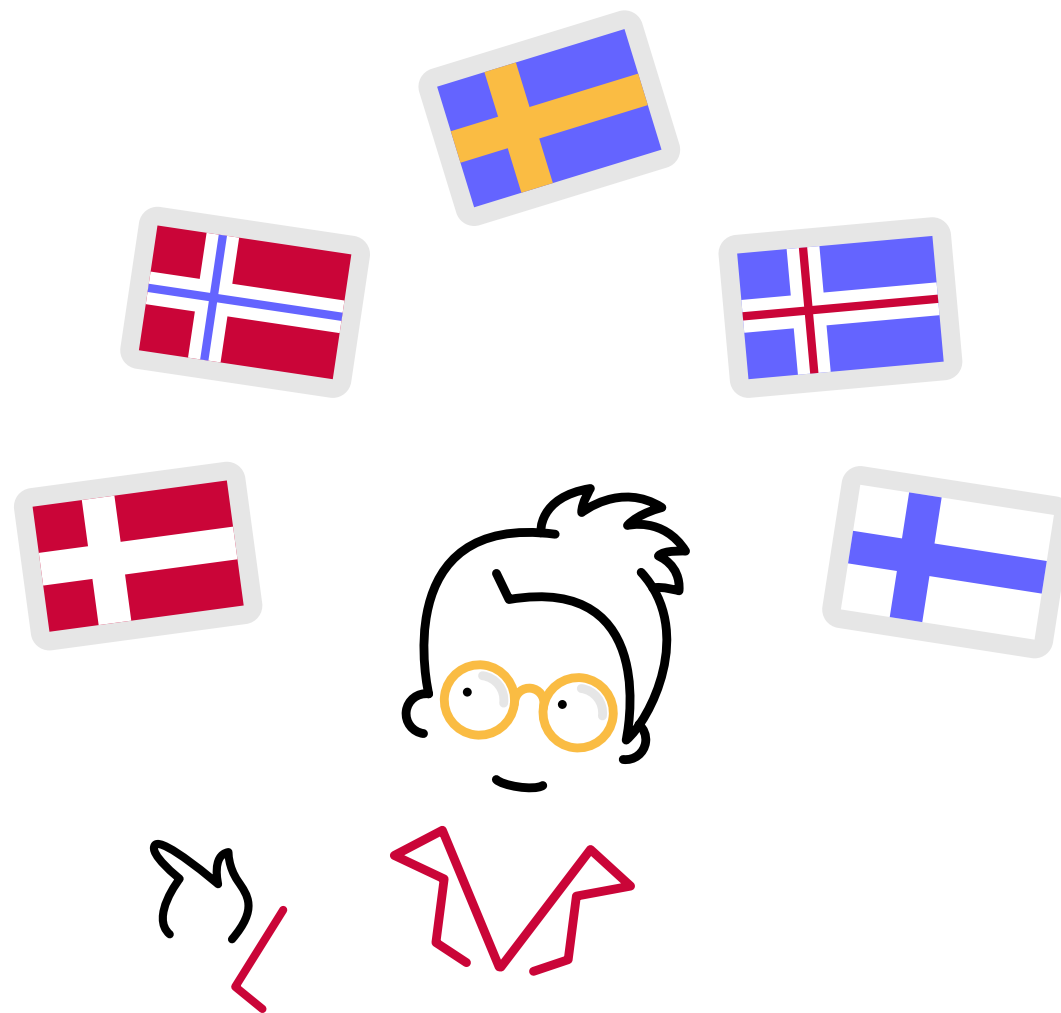
1

**HVA ER DEN
NORDISKE MODELLEN?**

Den nordiske modellen er en beskrivelse av hvordan vi har ordnet samfunnene våre i Norden.

Hva skiller de nordiske landene fra andre vestlige land? Og hva gjør vi bedre?

Kunnskap om dette er viktig, for det hjelper oss å fortsette utviklingen i riktig retning.

2

FUNGERER DEN?

Det korte svaret: Ja.

De nordiske landene toppe jevnlig listene over de beste landene i verden å bo i.

Sammenliknet med de fleste andre land har vi:

Svært fornøyde innbyggere

Mange mennesker i jobb

Like muligheter for alle

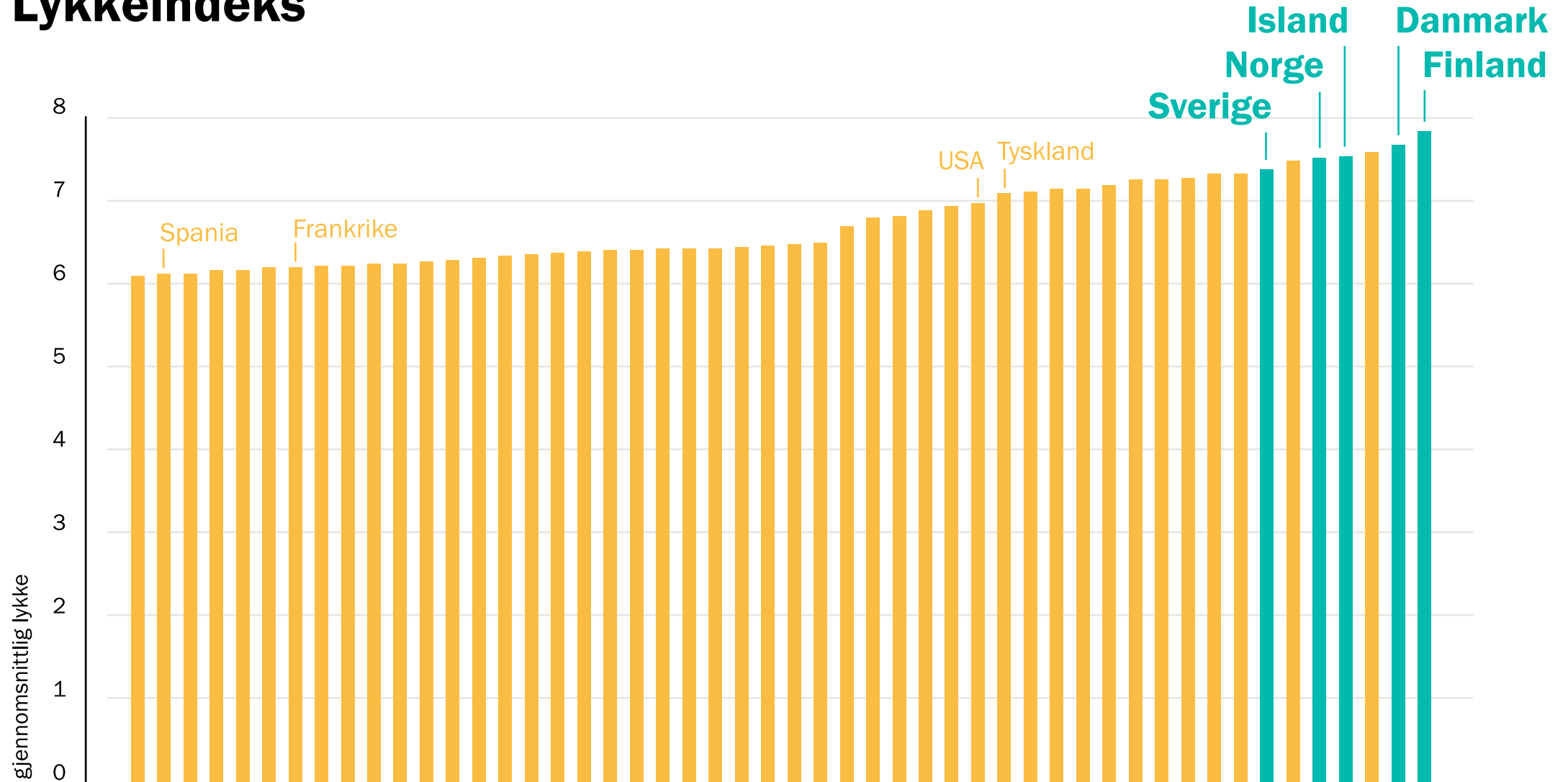

Stor grad av tillit til hverandre

Små forskjeller i inntekt

Lykkeindeks

3

**HVA SKILLER ARBEIDSLIVET
I NORDEN FRA
ANDRE VESTLIGE LAND?**

Først og fremst vårt brede samarbeid mellom stat og folk.

Selv om det selvsagt er store forskjeller mellom de nordiske landene, er det likevel noen ting som definerer oss:

En bred velferdsstat

Staten står for viktige sosiale tjenester, som finansieres av alle gjennom relativt høye skatter på inntekt og tjenester.

Staten investerer i mennesker

Det satses på mennesker: Gjennom tilskudd til barnefamilier, utdanning og forskning øker mulighetene for alle, og gir en befolkning med høy kompetanse.

Sterke institusjoner på begge sider av bordet

Trepartssamarbeidet mellom stat, arbeidsgivere og arbeidstakere bidrar til en balansert lønnsutvikling, gode arbeidsvilkår og trygge rammer.

4

**HVORDAN VIRKER
DEN NORDISKE MODELLEN
I PRAKSIS?**

Svaret på det er tredelt, og kalles trepartssamarbeidet.

Når vi skal inn i maskinrommet og se hva som driver nordisk fremgang, er det vanlig å peke på trepartssamarbeidet.

Trepartssamarbeidet har tre pilarer som beskriver hvordan det hele henger sammen. Tar vi bort én pilar, faller byggverket sammen.

Økonomisk styring

Aktive stater sørger for orden i pengebruk, fri handel, at det blir betalt inn nok skatt og at folk kommer i jobb.

Offentlig velferd

Jo flere som er i jobb, desto større skatteinntekter har man til å bruke på velferdstjenester til befolkningen, som igjen gir effektive ansatte.

Organisert arbeidsliv

Sterke og ansvarlige organisasjoner på begge sider presser lønnen opp, men ikke mer enn bedriftene tåler.

5

**HVEM ER PARTENE
OG HVORDAN FUNGERER
DE SAMMEN?**

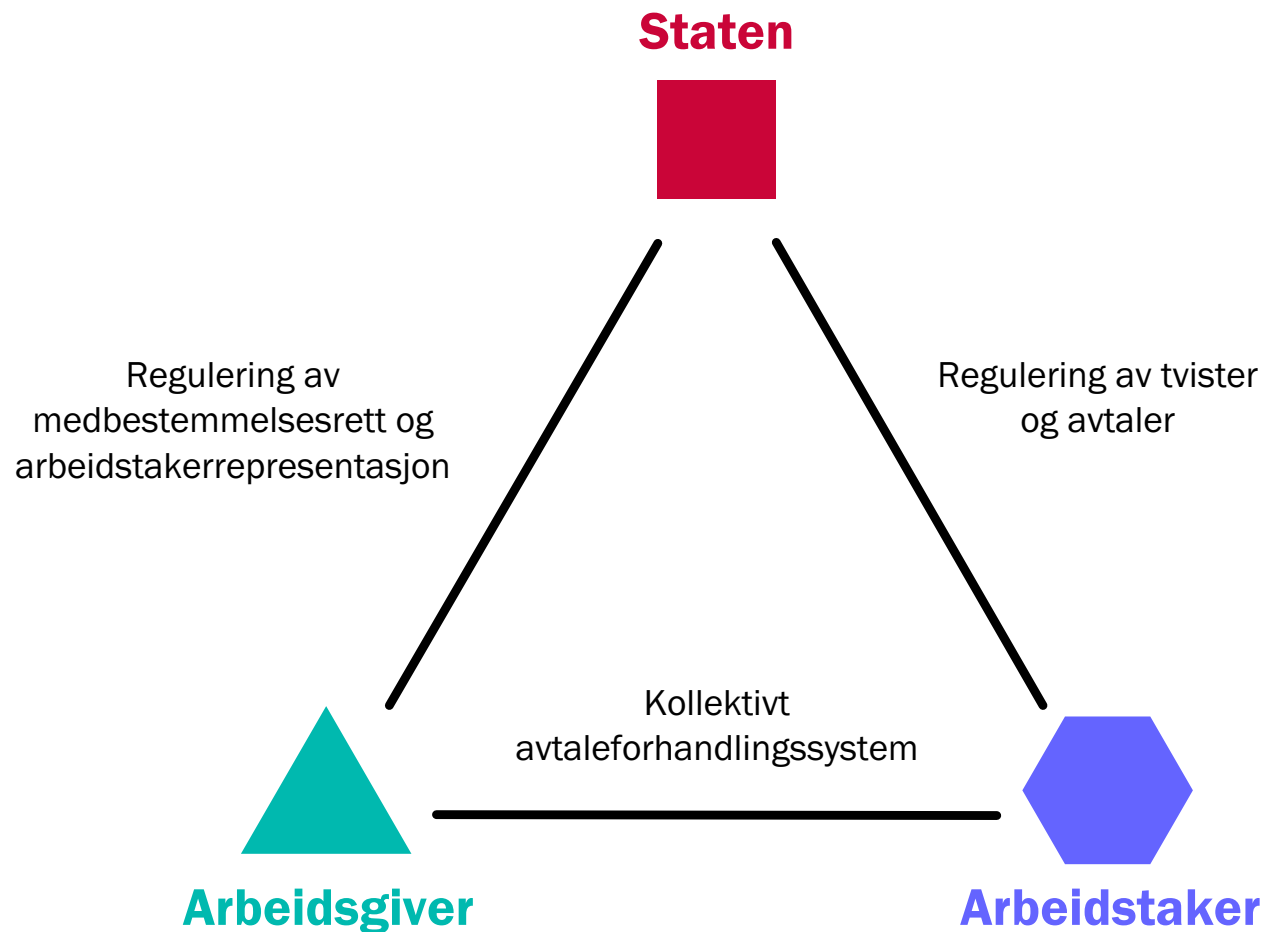
Hvem er partene og hvordan fungerer de sammen?

Trepartssamarbeidet fører til at alle drar i samme retning.

På et overordnet nivå forhandler hovedorganisasjonene om hovedavtaler.

På neste nivå forhandler de enkelte fagforeningene og arbeidsgiverorganisasjonene om tariffavtaler.

Staten sørger for lover og reguleringer som sikrer partenes representasjon, medbestemmelsesrett og mekling dersom det oppstår tvister.

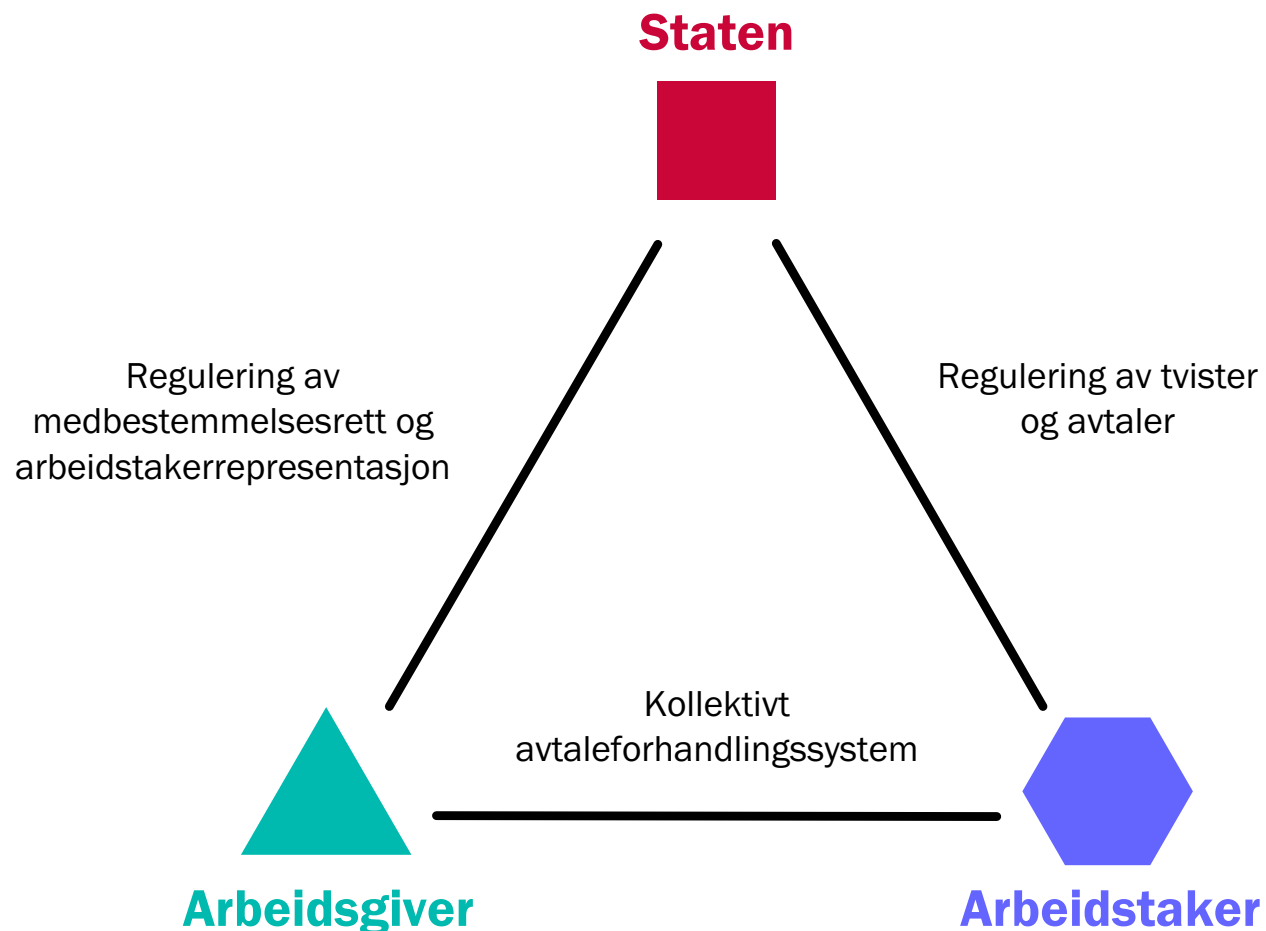
Hvem er partene og hvordan fungerer de sammen?

Dette unike trepartssamarbeidet, der arbeidstakere har lovfestet medbestemmelsesrett, har ført til et lavt konfliktnivå mellom partene i de nordiske landene.

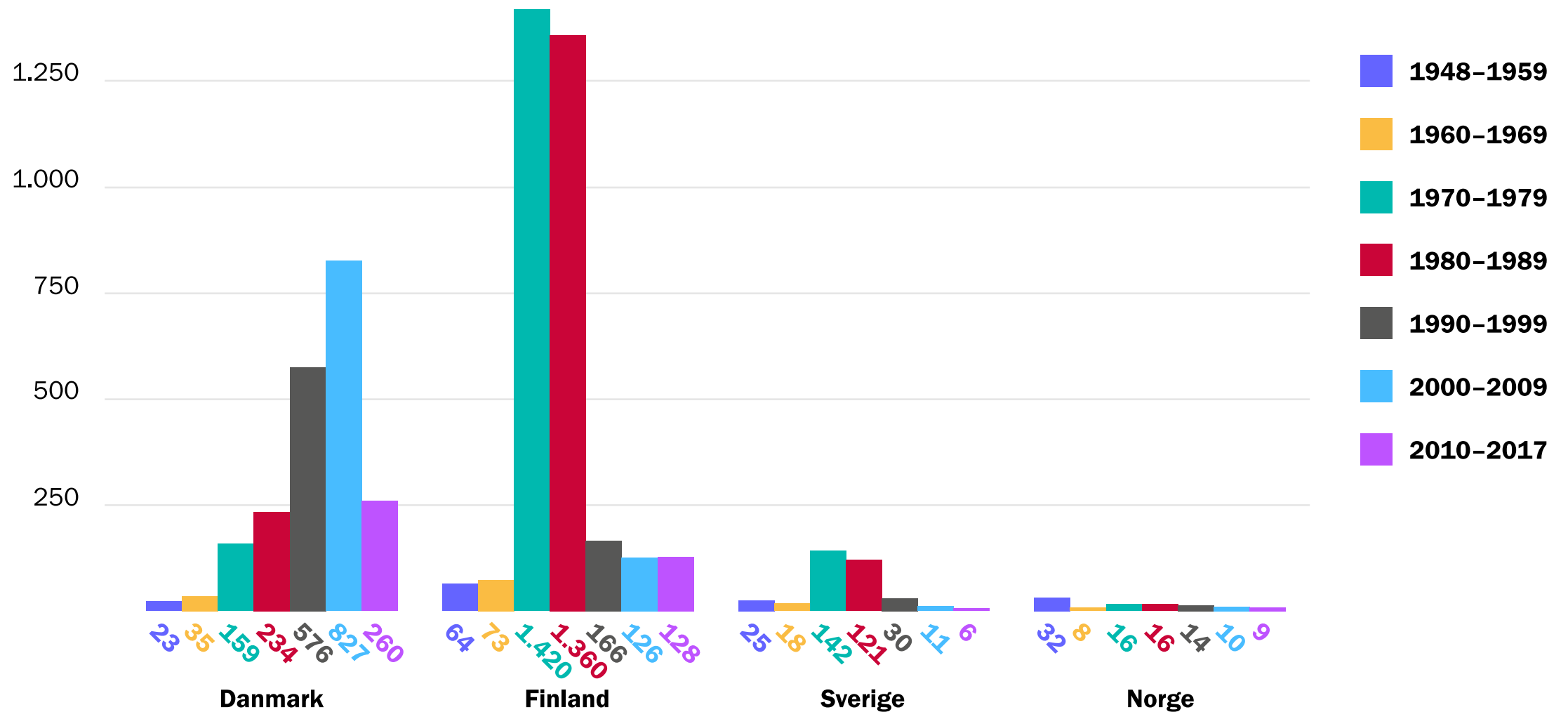
Tillit er et nøkkelord i den nordiske modellen, og bygges blant annet på at alle føler seg hørt.

Samtidig sørger medbestemmelsesretten for både vilje og evne til omstilling for både arbeidsgivere og arbeidstakere.

God omstillingsevne er svært viktig for et robust og konkurransedyktig arbeidsmarked når tidene forandrer seg.

Antall streiker i Norden 1960–2017

6

**ER DEN NORDISKE
MODELLEN HELT UTEN
UTFORDRINGER?**

Nei, så enkelt er det ikke.

En viktig del av forskningen på den nordiske modellen ser på det som ikke fungerer så bra og hvilke utfordringer vi kommer til å få.

Sårbart velferdssystem

Velferdssystemet vårt er ikke gratis og er helt avhengig av at nok folk er i jobb. Det betyr at vi er sårbare for endringer i befolkningen, som en aldrende befolkning.

Fallende fagorganisering

Graden av fagorganiserte har falt jevnt og trutt de siste årene. Det skaper utfordringer for et organisert arbeidsliv.

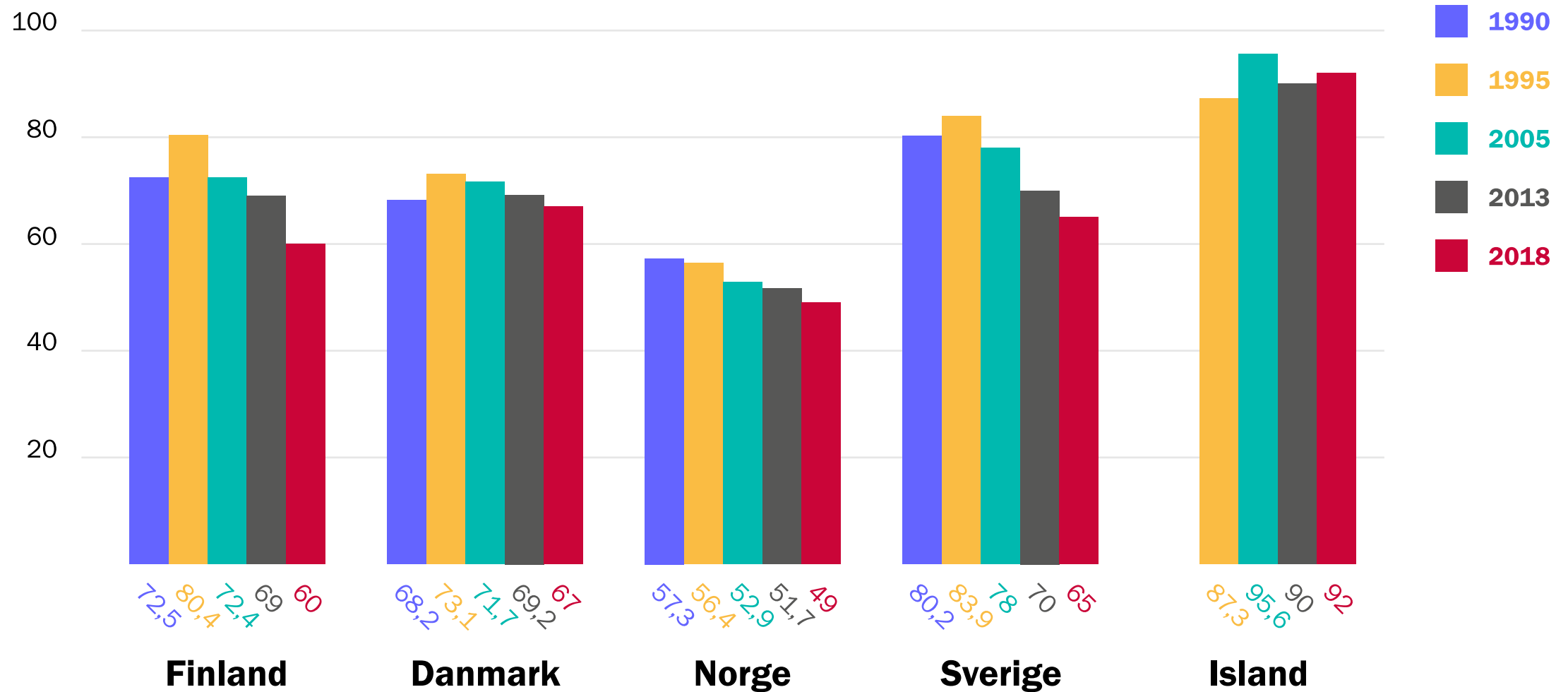
Et utvidet arbeidsmarked

Nye regelverk og avtaler i Europa øker tilgangen til internasjonal arbeidskraft som ofte faller utenfor avtalene som er forhandlet frem mellom nordiske arbeidsgivere og -takere.

Ulikhetene øker

De rike blir rikere, og de som har minst får en stadig mindre del av kaka. Likheter og like muligheter er kjernen i den nordiske modellen.

Organisasjonsgraden på arbeidstakersiden i Norden

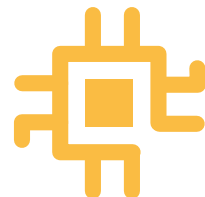
7

**HVA MED
FREMtiden?**

Fremtiden byr på både utfordringer og muligheter.

Det er riktignok umulig å spå fremtiden, men vi vet at Norge blir påvirket av globale endringer.

Utviklingen går i et rasende tempo, spesielt når det gjelder:

Teknologi gjør verden mindre, og endrer blant annet kompetansebehovene.

Globalisering gir stadig mer handel, reising og kommunikasjon over landegrensene.

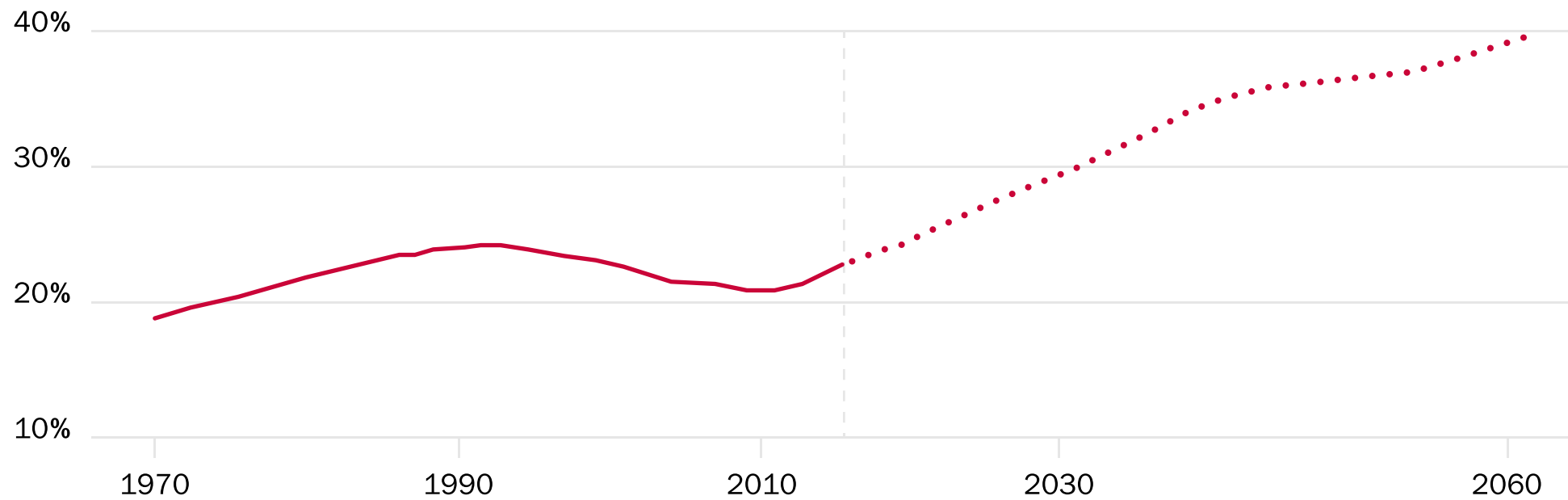

Befolkningsutviklingen endrer seg både langsiktig (vi får flere eldre) og kortsiktig (vi får flere arbeidsinnvandrere).

Klimaendringene, og hvordan vi møter utfordringene knyttet til dem, vil naturligvis få store konsekvenser.

Andel av befolkningen over 67 år

Antall eldre (67 år og over) i forhold til antall personer i yrkesaktiv alder (20–66 år).

8

**HVORDAN GÅR
VI VIDERE?**

Ved å sørge for at vi fortsetter med det vi er best på.

Det store forskningsprosjektet NordMod 2030 har analysert den nordiske modellen og peker på de seks viktigste tingene vi må gjøre for å møte utfordringene i årene som kommer:

1. Å skape

Verden blir mindre, og vi må over til en lavutslippsøkonomi. Det krever kreativitet og omstilling for at vi skal fortsette å skape verdiene systemet vårt er avhengig av.

2. Å jobbe

At så mange som mulig er i arbeid er en forutsetning for alle de tre tannhjulene som holder den nordiske modellen i gang, spesielt med en befolkning i endring.

3. Å organisere

At arbeidstakerne blir tvunget over i midlertidige stillinger og på frilanskontrakter, uten noen god organisering i bunn, er en trend som må snus.

4. Å dele

Økende ulikhet truer flere av våre kjerneverdier. Likheter og like muligheter er kanskje selve hovedverdiene i den nordiske modellen.

5. Å ta vare på

Velferdsordningene er en forutsetning for å sørge for at alle er likeverdige deltakere i samfunnslivet, og må sikres og fornyes.

6. Å mobilisere

Tillitsvalgte og medlemmer i fagbevegelsen gjør en innsats for hele samfunnet. Det gode samfunnet kommer ikke gratis.

Les mer om den nordiske modellen på

www.forskerforbundet.no

**FORSKER
FORBUNDET**

Den nordiske modellen i åtte punkter

© Forskerforbundet 2020

Forskerforbundet

Postboks 1025 Sentrum, 0104 Oslo

Telefon 21 02 34 00

E-post post@forskerforbundet.no

